

Zbiór raportów naukowych

Szczecin

Nauka dzisiaj. Oferty

29.11.2014 - 30.11.2014

11. Бабаян Ю.О., Нор К.Ф. 40
ПРИЙОМИ РОЗВИТКУ САМООЦІНКИ ЯК КОМПОНЕНТУ
КОНТРОЛЬНО-ОЦІНОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯ-
РІВ
12. Барчи Б.В. 44
РАЗВИТИЕ МОТИВАЦИОННОЙ СФЕРЫ БЕЗРАБОТНЫХ В ПРО-
ЦЕССЕ ТРЕНИНГОВОГО ОБУЧЕНИЯ
13. Ватралик Ю.А. 52
«ПАТРИОТИЧНІ ЦІННОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ СОЦІ-
АЛЬНО - ПОЛІТИЧНОЇ НАПРУГИ»
14. Щіпановська О. Р. 55
АСЕРТИВНА ПОВЕДІНКА ОСОБИСТОСТІ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ СПО-
СІБ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ
15. Онуфрієнко М.В. 64
МАНІПУЛЮВАННЯ МАСОВОЮ СВІДОМІСТЮ НА ЄВРОМАЙДАНІ
16. Зайцева Ю.М., Прокоф'єва О.О. 67
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ЕТНІЧНОЇ ІДЕН-
ТИЧНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ
17. Райлянова В.Э 71
ПРИНЦИПЫ И ТОНКОСТИ ОБУЧЕНИЯ ГОВОРЕНИЮ
НА ИНОСТРАННОМ ЯЗЫКЕ

SEKCJA 17. NAUKI SPOŁECZNE.
(СОЦИОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ)

18. Зайцев Е.Д. 74
КОРАН И ИСЛАМСКАЯ ТРАДИЦИЯ О ПОЛОЖЕНИИ ЖЕНЩИНЫ
В ОБЩЕСТВЕ

SEKCJA 23. FILOZOFIA.
(ФИЛОСОФСКИЕ НАУКИ)

19. Муляр В. І. 78
ФЕНОМЕН ГАРМОНІЇ: КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ АРИСТОТЕЛЯ
20. Райхерт К. В. 82
ЦВЕТОВАЯ СИМВОЛИКА КОСТЮМА ТЕАТРА НО И МАНГА / АНИ-
МЕ «ИНУЯСЯ»

Зайцева Ю.М.

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького.

Навчально-науковий інститут
соціально-педагогічної та мистецької освіти.

Студентка 3 курсу,
спеціальність «Практична психологія»

Прокоф'єва О.О.

Кандидат психологічних наук, доцент,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ЕТНІЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДИ

Становлення етнічної ідентичності у молодій незалежній та демократичній державі Україні сьогодні є надзвичайно **актуальною** проблемою. Воно є одним із важливих компонентів соціальної ідентичності особистості та входить у сферу усвідомлення, переживання та оцінювання своєї приналежності до окремої етнічної спільноти. Ідентичність можна представити як певну силу, що може об'єднати представників етнічної спільноти в єдине ціле, сприяти інтелектуальному, культурному та економічному розвитку нації, мотивувати для досягнення соціально значущих цілей. Тому, певний статус пріоритету у соціальній політиці держави повинні набути дослідження особливостей феномена етнічної ідентичності, підняття престижності приналежності до категорії «українець». Але, також, існують бар'єри психологічного характеру, що перешкоджають зростанню етнічної самосвідомості та ідентичності серед українців.

Щоб здобути соціальну спільність, надзвичайно важливою є етнічна ідентичність, оскільки, з її допомогою формується самобутність, яка дозволяє членам соціальної групи відрізнити від інших себе, та задовольняється потреба в захищеності.

Е. Фроммом, встановлено, що ідентичність допомагає знайти певну соціальну нішу, яка дозволить уникнути самотності і сумнівів [12].

Важливе практичне і теоретичне значення у сучасній науці посідає проблема збереження і розвитку культур народів в етнічному середовищі. За часів історії людства постійно відбувалася міграція племен та народів, основними причинами яких є політичні, економічні, соціальні, релігійні та історичні чинники.

Надзвичайно широке та неоднозначне трактування має поняття етносу: етнічна група, нація – відрізняються один від одного ступенем соціально-економічного розвитку та іншими ознаками. Група це сукупність осіб, об'єднаних спільною метою, ідеєю, працею, також, групу людей виділяють як соціологічну категорію, що вивчається соціальною психологією як психологічна спільність [11]. Група етнічна – частина етносу, ядро якого знаходиться в іншому соціальному організмі [3]. Поняття нація суттєво відрізняється від попереднього і говорить що це конкретно-історична форма спільності людей, об'єднаних єдиною мовою і територією, глибокими внутрішніми

економічними зв'язками, певними рисами культури і характеру[4]. Таким чином, важливого значення набуває етнічна самосвідомість: народ існує поки вона зберігається. Тому, національний склад населення багатьох країн визначається за ознакою етнічної самосвідомості.

Серйозний вплив на стосунки між людьми здійснює усвідомлення людиною своєї приналежності до певного народу, пошук його особливостей – у тому числі й особливостей психіки, звідси, необхідним стає вивчення психологічного аспекту етнічного чинника.

Етнічна ідентичність - усвідомлення приналежності до певної етнічної спільноти, ідентифікації з іншими членами етносу внаслідок спільності історичної пам'яті, спільності культурних архетипів тощо. Дж. де Ворс зазначав – етнічна ідентичність вимагає деякої послідовності у поведінці людини, щоб інші люди могли віднести її до певної етнічної категорії[8].

Етнічна ідентичність, як правило, існує та формується в контексті соціального досвіду ті процесу з яким людина себе ідентифікує. Вона є надзвичайно важливою структурою самосвідомості, яка зумовлює найбільш соціально значущі форми поведінки і впливає на відносини між людьми, починаючи від міжособистісних до міждержавних.

Таким чином, в різноманітних ракурсах вивчення цього феномена розмаїття відбивається в теоретичних підходах до визначення етнічної ідентичності. У кожному з напрямків залучаються свої пояснювальні принципи, власний категоріальний апарат і відповідно пропонуються й різні методичні прийоми дослідження[1].

На формування етнічної ідентичності має вплив велика кількість факторів, які обумовлені особливостями соціального оточення та відношеннями в групах. Можна виділити найсуттєвіші: планетарні зміни в соціально-політичних відносинах та міжетнічних відносинах, що знаходяться в безпосередньому зв'язку із змінами; гомогенність та гетерогенність етнічного оточення. На першу групу факторів можуть впливати значущі події в соціальній сфері, які будуть сприяти посиленню етнічної ідентичності всього народу[9].

Існує чотири види етнічної ідентичності: гіпоідентичний тип (виражається у небажанні підтримувати власні етнокультурні цінності, переважає відчуття неповноцінності, сорому за представників власного етносу), етногеоїзм (характеризується переходом від природних переваг до абсолютної впевненості в перевазі над іншими етнічними групами), етноізоляціонізм (проявляється в переконанні, що один народ переважає над іншим, та визнає необхідність «очищення» національної культури, виражає негативне ставлення до шлюбних міжнаціональних спілок, та ненависть до усього чужого), «національний фанатизм» (представлений крайнім виглядом гіперідентичності – готовність не зважаючи ні на що йти заради свого етносу, аж до етнічних «чисток», визнання що етнічні права вищі за права людини, та виправдання будь-яких жертв котрі були покладені в ім'я народу)[10].

Розглядаючи питання видів етнічної ідентичності можна сказати що для більшості індивідів характерна моноетнічна ідентичність, що збігається з приналежністю. Вона як і інші види ідентичності виявляється в численних рівнях інтенсивності. Якщо в суспільстві наявні сприятливі соціально-історичні умови, то позитивна етнічна ідентичність буде супроводжуватися гордістю, оптимізмом,

гідністю, впевненістю, патріотизмом та задоволенням. Слід зазначити, що в багатьох дослідженнях доведено, що тісний внутрішній зв'язок присутній між позитивною груповою ідентичністю та аутигруповою толерантністю. А в гіперідентичності в поліетнічному суспільстві взаємостосунки із власним етносом супроводжується етноцентристськими стереотипами та упередженнями стосовнопредставників інших етнічних груп та всіляке ухиляння від взаємодії з ними. У випадках коли в поліетнічному суспільстві «чужа» група розцінюється як більш високий економічний, соціальний статус ніж «своя» відбувається моноетнічна ідентичність з чужою етнічною групою або зміна етнічної ідентичності взагалі. Така зміна ідентичності веде до повної асиміляції. Якщо наявна сильна ідентифікація з обома взаємодіючими групами, то це веде до формування біетнічної ідентичності. Люди з такою ідентичністю володіють особливостями обох груп, розуміють їх схожість і відмінність. Вид множинної ідентичності є найбільш вигідним для людини, адже дозволяє використати досвід однієї групи для адаптації в іншій. Людей, котрі мають таку ідентичність, називають посередниками або мостами між культурами. Прийняття і усвідомлення приналежності до двох етносів добре впливає на особистісне зростання вихідців з міжетнічних шлюбів. Але наявна ще слабка, чітко не виражена етнічна ідентичність – маргінальна, тоді людина коливається між культурами, не оволодівши при цьому ніякою. Подібні люди часто відчувають внутрішньоособистісний конфлікт, а зовні можуть бути агресивно налаштованими націоналістами за той етнос який має більший статус в суспільстві[7].

Так як існують різні рівні усвідомлення своєї приналежності, значить можливий і нульовий рівень. Інакше кажучи, можливі випадки слабкої або чітко не вираженої етнічної ідентичності, інколи в повній її відсутності, принаймні на рівні свідомості. В стратегії збереження особистісного благополуччя вона проявляється як всіляке заперечення значення етнічного фактору як у суспільному житті так і у своєму.

У межах незалежної України становлення етнічної ідентичності є надзвичайно актуальною. Етнічну ідентичність можна розглядати, як силу що здатна об'єднати всіх представників спільноти, мотивувати на досягнення соціально значимих цілей та сприяти розквітові нації. Тому, дослідження феномену етнічної ідентичності на території України повинно набути пріоритетного статусу у політиці нашої держави. Але не слід забувати, що існують певні бар'єри психологічного характеру, які заважають зростанню етнічної самосвідомості та ідентичності серед населення України[2].

По-перше це образ «молодшого брата», який постійно нав'язувався українцям, під час перебування її в складі інших держав. Самі українці, вважалися етнічною меншістю і мали характерні етнічні ярлики – «малороси», «хохли» тощо. В останні роки в Україні з'являється немало праць, котрі присвячені процесу формування української ідентичності, менталітету, та етнічної свідомості[9]. Наприклад, В. Ішук у своїй праці «Україна: проблема престижності та ідентичності» розглядає фактори, котрі знижують престижність приналежності до народу України і цим же гальмують формування етнічної ідентичності. Автор вважає, що це по-перше, недосконалість ЗМІ; по-друге, відсутність інформаційно-аналітичного центру, котрий має вивчати та формувати громадську думку в Україні; по-третє, відсутність в Україні національної еліти, яка б ідентифікувала себе з титульним етносом та усвідомлювала необхідність зміцнення державності[6].

Етнічна ідентичність українців 18-20 ст. представляє собою ідентичність етнічної меншості, що проявляється в тенденції до збереження позитивної її оцінки. Для цього застосовуються такі стратегії як: соціальна мобільність та соціальна творчість, а також зміна комплексу меншовартості у гіперкомпенсацію(загострення на духовному багатстві).

Під час перебуванні українських земель в складі СРСР етнічна ідентичність українців поступалася радянській ідентичності, що мала на увазі рівність всіх етнічних груп. Сьогодні етнічна ідентичність займає почесне місце у Я-концепції українців[5].

Перспективою наших подальших досліджень є емпіричне вивчення особливостей ставовлення етнічної ідентичності у юнацькому віці.

Список використаних джерел:

1. Абрашкевичус Г.О.Вплив соціокультурної взаємодії на проблеми ідентичності / Г.О. Абрашкевичус. // Таврійські студії. Культурологія. - 2012. - № 2. - С.129-135.
2. Гнатенко П.И. Национальная психология / П.И. Гнатенко. - Днепропетровск: Полиграфист, 2000. - 213 с.
3. Гогохія Н. Українська етнографія: навч.-метод. посіб. / Н. Гогохія. - Луганськ: Альма-матер, 2006. - 90с.
4. Словник української мови / упор. Б.Грінченко.- Т. 2. - К.: Вид-во Академії наук Української РСР, 1958. - 532 с.
5. Гримич М.В. Традиційний світогляд та етнопсихологічні константи українців / М.В. Гримич. - К.: Віпол, 2000. - 380с.
6. Ішук В. Україна: проблема престижності та ідентичності (Масова комунікація і культура як суб'єкти формування громадської і національної свідомості) / В. Ішук. - К.: Смолоскип, 2000. - 89 с.
7. Павленко В.Н. Представления о соотношении социальной и личностной идентичности в современной западной психологии / В.Н. Павленко. // Вопросы психологии. - 2000. - № 1. - С. 135-141.
8. Павлова О.Ю. Історія української культури: навч. пос. / О.Ю. Павлова. - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 368 с.
9. Стефаненко Т.Г. Социально-психологические аспекты изучения этнической идентичности / Т.Г. Стефаненко. - М.:Изд-во Моск.ун-та 2000. - С.55.
10. Стефаненко Т.Г. Этническая идентичность в ситуации социальной нестабильности / Т.Г. Стефаненко. // Этническая психология и общество. - М.: Старый сад, 1997. - С.97-104.
11. Плумачний словник української мови [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://lcorp.ulif.org.ua/ExplS>.
12. Фромм Е. Втеча від свободи / Е. Фромм., заг. ред. П.С. Гуревича. - М.: Прогрес, 1990. - 272 с.

та спонукання до дії. Від правдивої інформації віруси відрізняються відсутністю поширення на авторитетне джерело» [1].

6. Демонізація противника та ідеалізація своїх. Демонізація породжує ідею, що «серед нас» негідників бути не може. Чому так важко прийняти те, що серед нас зустрічаються негідники? Тому, що ми знаходимось в єдинстві, і тінь на репутації одного з нас – це тінь на всіх! Значно легше заявити: це не ми, це не про нас! [4]

7. Нагнітання істерії. Емоції постійно циркулюють в соціальних групах, підтримуючи одна одну. Повідомлення забарвлені певними емоціями, мають набагато більший вплив на маси ніж прісна інформація про якусь подію. Деякі повідомлення, які накладаються на емоції, автоматично розглядаються як такі, що заслуговують на довіру, а ті, котрі не подобаються, нехтуються. Мислення спрощується, виникає думка: «Я хочу, щоб це було правдой, тому дана інформація – правда» [5].

Література:

1. Захаров К.В. Соціально-психологічні технології в сучасній психології // Вісник Дніпропетровського нац. університету – 2010 – Т. 18 – №9/1 – Вип. 16 – С. 54-61.
2. Найдьонова Л.А. Основи медіапсихології: концептуальна територія і когнітивний ландшафт/ Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України «Актуальні проблеми психології» у 12 томах / За ред. В.О.Моляко. – Т. 12. – Вип. 16. – К.: Видавництво «Фенікс». – С. 316-322
3. Позняк Д. В. Особливості відображення передвибірної метафори в масовій політичній свідомості // Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави. Зб. наук. праць – Вип. 4. – К. 2006 – С. 369-377.
4. Фролов П.Д. Вплив психотехнологій на трансформацію суб'єктної позиції виборців: від міфів до реальності // Зб. наук. статей Київського міжнародного університету й Інституту соц. та політ. психології НАПН України. Серія: «Психологічні науки: проблеми і здобутки» – Вип. 1. – К.: КиМУ, 2013. – С.202-219.
5. Фролов П.Д. Основні напрями розроблення соціально-психологічних технологій управління громадською думкою // Наукові студії з політичної психології // Вип. 24 – К., 2013 – С. 273-284.